

TWEEDE CONCEPT

ADC-toets

Aanleiding

Het voorliggend document geeft een korte beschouwing over de ADC-toets. Dit is volgens de werkgroep SDRS één van de kansrijke oplossingsrichtingen om de, hierna beschreven, 'knelgevallen' te legaliseren. De aanleiding voor dit document is dat wij een bedenkingen hebben bij de door het ministerie van LNV voorgenomen route voor legalisatie van de 'knelgevallen'. In dit document zullen we niet al te diep ingaan op deze bedenkingen, anders dan dat wij ons afvragen of het haalbaar is in geheel Nederland, of het betaalbaar is en of het qua tijdsbestek realistisch is. Een en ander hieromtrent is nader uitgewerkt in bijlage 1 bij dit document. Wij richten ons in dit document verder op de ADC-toets.

Inleiding

Een bevoegd gezag kan slechts toestemming geven op basis van een ADC-toets, zodra uit passende beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, ondanks het toepassen van mitigerende (bron)maatregelen en er tevens geen alternatieven voorhanden zijn. Het plan of project is nodig vanwege dwingende redenen van openbaar belang. De nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van de Natura 2000 gebieden gewaarborgd blijft.

In Nederland is er tot op heden nog niet veel projecten toegestaan aan de hand van de ADC-toets. Echter, de verwachting is dat vanwege de stikstofimpasse dit vaker zal gaan gebeuren. Daarom heeft BIJ12 een handleiding op haar website geplaatst. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de richtsnoeren van Europese Commissie (richtsnoeren d.d. januari 2007 en d.d. 21 november 2018, nr. C (2018), 7621).

Gehouden tegen de achtergrond van de huidige stikstofimpasse voor de 'knelgevallen' (bedrijven die te goeder trouw gehandeld hebben, maar onder andere vanwege het PAS-arrest zonder geldige NBwet-vergunning zijn komen te zitten), is de betekenis van het bovenstaande hieronder vermeld. Eerst dient het plan/project nader beschouwd te worden, alvorens inhoudelijk te spiegelen of een ADC-toets een bruikbare weg is om de 'knelgevallen' te legaliseren.

Plan / Project

Er dient sprake te zijn van een plan of project. In dit geval beschouwen we de 'legalisatie van het geheel aan illegale bedrijven die te goeder trouw gehandeld hebben, maar dientengevolge van het PAS-arrest zonder geldige vergunning/toestemming zijn komen te zitten' als één plan/project. De onderstaande categorieën worden als 'knelgeval' gedefinieerd:

- Bedrijven die tijdens de PAS-periode een melding hadden ingediend.
- Bedrijven die tijdens de PAS-periode een projecteffect kenden die lager was dan 0,05 mol. Deze bedrijven waren vrijgesteld van zowel vergunningplicht als meldingsplicht.
- Bedrijven die te goeder trouw hebben gehandeld. Deze bedrijven hebben al wel een onherroepelijke bouw- en milieuvergunning (of milieumelding). Daarnaast hebben deze bedrijven de gebouwen gerealiseerd waarvoor zowel de bouw- als milieuvergunning is aangevraagd. Echter ontbreekt er op deze bedrijven nog een NB-vergunning. Hieronder vallen ook die bedrijven wiens NB-vergunning zijn gesneuveld, omdat de PAS werd vernietigd

TWEEDE CONCEPT

---

door de Raad van State. Het betreft hier, ter verduidelijking, bedrijven die hun bestaande situatie wilden legaliseren.

- Ook zijn er bedrijven die een referentie hebben die niet toereikend is en derhalve geen vergunning kunnen aanvragen gebaseerd op maatregelen uit de stikstofwet.

De vraag is legitiem of het geheel van bedrijven als één project of plan mag worden beschouwd. Uiteraard kan een overkoepel passende beoordeling opgesteld worden. Aan de hand van deze passende beoordeling voor het geheel aan 'knelgevallen' kan voor dit geheel de ADC-toets doorlopen worden, mits voldaan wordt aan de hieronder genoemde criteria. Voortvloeiend uit de passende beoordeling en ADC-toets kunnen vervolgens de vergunningen ter legalisatie verleend worden. Voor een sluitende borging verdient het aanbeveling alle vergunningen te registreren via (een aparte) ruimte in het stikstofregistratiesysteem.

Stappen alvorens ADC

Volgens de 'Handreiking ADC-toets' van BIJ12 moeten de volgende stappen achtereenvolgens doorlopen zijn:

1. Het nemen van bronmaatregelen om te komen tot een zo gering mogelijke emissie;
2. Onderbouwing in de passende beoordeling in hoeverre een toename van stikstofdepositie leidt tot een significant negatief effect;
3. Het treffen van mitigerende maatregelen overeenkomstig Hrl 6.3.

Geen alternatieven voorhanden

Als blijkt dat de bovengenoemde 3 stappen niet tot het gewenste effect leiden en er bovendien geen andere serieuze alternatieven voorhanden zijn, kan toepassing worden gegeven aan het ADC-principe. Uit jurisprudentie blijkt dat er géén reële alternatieven zijn die geen of minder aantasting van de natuurwaarden veroorzaken én waarmee de projectdoelstelling kan worden gehaald. Overigens, het gaat er niet om dat het meest geschikte alternatief is gekozen.

Bij onderhavige casus kan aannemelijk worden gemaakt dat er geen reële alternatieven voorhanden zijn:

- Alternatief 1 is een nieuwe referentiesituatie creëren. Juridisch lijkt dit lastig en politiek is dit onhaalbaar.
- Alternatief 2 is een beoordeling te maken van de huidige periode ten opzichte van de referentieperiode (aanwijzing Natura 2000 gebieden) en dit verschil ecologisch beoordelen. Juridisch lastig hierbij is dat de stikstofwinst aangemerkt wordt als autonome afname en volgens niet gebruikt zou mogen worden. Een ander knelpunt is dat de factoren die voor afname hebben gezorgd niet één op één gekoppeld zijn met de projecten/plannen waarbij stikstof benodigd is. In een eerdere uitspraak van de RvS blijkt dat er een relatie aangebracht moet zijn in de motivering van het project/plan. Daarmee lijkt deze optie zowel vanwege juridische aspecten, alsmede vanwege de waarschijnlijkheid dat niet alle benodigde gegevens voorhanden zijn, niet haalbaar.
- Alternatief 3 is de LNV-wijze. Door koppeling van de sanering varkenshouderij en opkoop van piekbelasters denkt LNV de knelgevallen te kunnen legaliseren. Een aantal rekensommen (met behulp van Aerius) laat zien dat in bepaalde delen van Nederland deze methode niet zal werken. De benodigde stikstofruimte zal niet in voldoende mate vrij gemaakt kunnen

TWEEDE CONCEPT

---

worden. Overigens, het is onbekend of LNV dit zelf berekend heeft. Zij hebben tot op heden geen onderbouwing overlegd.

Uitbreiding van dit alternatief is het nemen van bronmaatregelen. Via een aantal generieke maatregelen, zoals 'water bij de mest', 'extra weidegang' en de 'voermaatregel' kan de depositie worden verlaagd. Echter, dit is niet benutbaar als het niet op bedrijfsniveau wordt doorgerekend. In andere bewoording, wil men deze stikstofreductie benutten in een uit te geven – of te legaliseren – vergunning, dan dient er een directe koppeling met de reductiebron plaats te vinden. In concreto betekent dit dat bijvoorbeeld bij de voermaatregel men moet weten hoeveel eiwit aan hoeveel koeien men voerde en als gevolg van de voermaatregel gaat voeren. Dit verschil moet uitgerekend worden naar hexagonen en vervolgens in een registratiesysteem opgeslagen worden. Pas dan kan men het benutten. Kanttekening hierbij is enerzijds de borging. En anderzijds het feit dat men met seizoenen, natuurlijke verschillen per jaar te maken heeft.

Kortom, de LNV-wijze biedt voor grote delen van Nederland geen reëel alternatief.

- Alternatief 4 is niets doen. De provincies zetten het 'extern salderen' open en de knelgevallen moeten zelf maar voldoende stikstof voor hun vergunning kopen. Dit scenario doemt momenteel steeds meer op. Hierbij moeten we de vraag stellen in hoeverre de overheid aansprakelijk is, dan wel nalatig is geweest. Ze is zeker politiek aansprakelijk voor de ontstane situatie en dient deze dan ook naar behoren op te lossen. Bovendien zijn veel landbouw- en MKB bedrijven niet kapitaalkrachtig genoeg voor deze optie. Dit leidt tot economische schade en overige ongewenste neveneffecten. Inmiddels spreken ook steeds meer gemeentebesturen en provinciale besturen zich uit tegen dit alternatief. Derhalve dient dit alternatief af te vallen.

Wij kunnen alleen maar concluderen dat er voor het project 'legalisatie knelgevallen' geen enkel alternatief is dat juridisch, economisch en politiek houdbaar is.

Dwingende redenen van openbaar belang

Er is tot op heden nog geen volledig inzicht in de omvang van het 'probleem'. Althans, niet openbaar. Naar verluid zijn er alleen al 3.000 landbouwbedrijven in de categorie PAS-melder. Daarnaast zullen er veel meer bedrijven zijn die geen Nbw-vergunning hebben en die toch op dit moment dieren, conform hun huisvestingscapaciteit, mogen houden (o.a. vanwege een te lage referentie). Ook zijn er nog talloze knelgevallen die vanwege een verkeerde keuze van overheden niet over een Nbw-vergunning beschikken voor hun uitbreiding na 2005 of 2009. Ook van de bedrijven in het MKB, industrie en overig beschikken we niet over concrete aantallen. Naar verluid gaat het hier om minstens zoveel bedrijven.

De vraag is wanneer er sprake is van een dwingende reden van openbaar belang. Uit de 'Richtsnoeren' komt naar voren dat de menselijke gezondheid, openbare veiligheid en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten als dwingende redenen worden genoemd. Andere dwingende redenen van openbaar belang volgens de 'Richtsnoeren' zijn van sociale of economische aard.

De bepaling 'dwingend'

In de 'Richtsnoeren' wordt vervolgens, ten aanzien van de bepaling 'dwingend', toegelicht dat uit *'de manier waarop de bepaling is geconstrueerd, blijkt dat in specifieke gevallen de bevoegde nationale instanties het verlenen van toestemming voor de plannen of projecten moeten laten afhangen van de vraag of bovenbedoelde dwingende redenen zwaarder doorwegen dan de*

TWEEDE CONCEPT

---

instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied dat de gevolgen van die initiatieven zal ondervinden.'
In de genoemde afweging dient het openbaar belang dwingend te zijn en dat dit alleen lange termijn belangen zijn.

Openbaar belang

In de eerder genoemde 'Richtsnoeren' is ondermeer verwezen naar adviezen die de Europese Commissie in het kader van artikel 6 lid 4 Hrl heeft gegeven, te weten:

- De (uitzonderlijk) hoge werkloosheid in een gebied kan als dwingende reden gelden.
- De activiteiten in het gebied vormen één van de hoekstenen van de economie van de lidstaat.
- Er kan ook sprake zijn van een dwingende reden van groot openbaar belang als het belang voor de regio en de Europese (luchtvaart)industrie groot is.
- Als het project door de Europese Raad is verkozen tot prioritair (infrastructuur)project, kan van een dwingende reden sprake zijn.
- Het open houden van een bedrijf (in casu een kolenmijn) kan een dwingende reden van groot openbaar belang vormen vanwege het belang van een continue energievoorziening, het behoud van de leidende positie van de Europese energietechnologie en de economische en sociale gevolgen voor de regio (banenverlies).
- Het leveren van voldoende water voor menselijk verbruik, industrieel gebruik en de landbouw kan een dwingende reden van groot openbaar belang zijn.

Ook de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft zich inmiddels meerdere keren uitgesproken over de dwingende redenen van groot openbaar belang. Hieruit kan worden gedistilleerd (zie voor meer gedetailleerde informatie de publicatie van F. Onrust en A. Drahmman en de Richtsnoeren voor toepassing van artikel 6, lid 4, van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG)):

1. het regionaal werkgelegenheidsbelang,
2. (regionale) woningbehoefte,
3. doorstroming, verkeersveiligheid, ontsluiting en leefbaarheid,
4. duurzame energie en
5. het belang van de Nederlandse economie.

Vertaald naar het project/plan dat strekt tot legalisering van de 'knelgevallen' kunnen we stellen dat dit voldoet aan de eis 'dwingende redenen van groot openbaar belang'. Het hoeft geen betoog dat deze duizenden bedrijven cruciaal zijn voor de Nederlandse economie, laat staan voor de regionale economieën. Ook het werkgelegenheidsbelang is hiermee gediend. Indirect zijn ook woningbouw- en industriële belangen hiermee gediend.

Compenserende maatregelen

Als eerste dient te worden geïnventariseerd exact hoeveel en welke bedrijven het betreft. Zodoende kan ook een beeld worden verkregen van de hoeveelheid emissie en depositie die gepaard gaat met dit project/plan.

Vervolgens moet dit worden vervat in een ecologische toets, een passende beoordeling. In de passende beoordeling moet het effect van de legalisatie worden getoetst op de beschermde habitats waar de N2000 gebiedsaanwijzing op berust, conform het Sweetman Arrest. Bovendien komt voort uit jurisprudentie dat getoetst dient te worden aan de feitelijke situatie. De huidige feitelijke situatie

TWEEDE CONCEPT

---

is een enigszins bijzondere situatie. Deze wordt veroorzaakt door de hoge mate van 'illegaliteit'. Normaal gesproken zou men hier niet aan mogen toetsen, echter een uitzondering zou gemaakt dienen te worden, daar deze illegale situatie is verkregen via een toentertijd legale weg, te goeder trouw. Nemen we de ecologische situatie ook in ogenschouw, dan blijkt dat – ten tijde van deze illegale situatie – en afgaand op de kwaliteit van de habitattypen er sprake is van een positieve trend. Uit een update uit 2018 van het SDF (Standaard Data Formulier) van het ministerie van LNV blijkt dat er ten opzichte van 2004 een significante toename is van een goede of uitstekende staat van instandhouding van de kwaliteit van de habitattypen. Deze constatering billijkt een toets aan de huidige feitelijke situatie.

Mocht onverhoopt de hierboven genoemde toets niet toereikend zijn, dan wordt overgegaan tot compensatie. Deze kan worden gevonden in het beschikbare budget voor natuurherstel van 3 miljard Euro. Dit dient per voorkomende situatie concreet gemaakt te worden en gekoppeld aan investerings- of beheersmaatregel ter compensatie en herstel van de natuur.

Mochten onverhoopt beide bovengenoemde compenserende maatregelen geen uitkomst bieden, dan biedt de inspanningsverplichting uit het wetsvoorstel Stikstofwet van 13 oktober 2020 compensatie. De inspanningsverplichting wordt wettelijk geborgd. Er mag van uit worden gegaan dat de voorgestelde emissiereductie (ergo depositiereductie) in 2030 wordt bereikt. Deze wet is de basis voor een aantal te nemen bronmaatregelen. Een koppeling van deze reductie aan de legalisatie van knelgevallen biedt voldoende compensatie bovenop de eerder genoemde aspecten.

Echter, hierbij dient een belangrijke kanttekening gemaakt te worden. De in dit document genoemde 'knelgevallen' hebben vaak niet de mogelijkheid om een vergunning aan te vragen voor emissiebeperkende maatregelen. Door een vergunning aan te vragen worden ze verder teruggeworpen qua emissie dan de stikstofwet voor ogen heeft. Dit maakt het ondernemen voor deze groep onmogelijk in verhouding met andere bedrijven. Door knelgevallen op te lossen kan de stikstofwet met emissiebeperking wel toegepast worden door deze bedrijven.

Bronnen en jurisprudentie

1. D. Sietses (met verwijzingen naar jurisprudentie er in opgenomen): <https://envir-advocaten.com/nl/publicaties/de-adc-toets-centraal/>
2. Wergroep SDRS, Niet meer dweilen met de kraan open.
3. BIJ12 Handreiking ADC-toets: https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2019/10/Handreiking_ADC-toets-oktober-2019.pdf
4. Verbreding Kempenbaan te Veldhoven: <https://www.raadvanstate.nl/@116690/verbreding/Dwingende-reden-van-openbaar-belang-ontsluiting-en-verkeersveiligheid>.
5. Overnachtingshaven bij Lobith: <https://www.vbk.nl/legalupdate/Overnachtingshaven-Lobith-succesvolle-ADC-toets>. Een dwingende reden van openbaar belang was: "PS vinden dat het project noodzakelijk is vanwege de openbare veiligheid, omdat de huidige overnachtingshavens niet voldoen en daarmee gevaarlijke situaties ontstaan (schepen varen te lang door, gaan voor anker op de rivier en er zijn onvoldoende uitwijkmogelijkheden bij stremming van de vaarweg)."
6. F. Onrust, A. Drahmman, Tijdschrift voor Bouwrecht, Dwingende redenen voor groot openbaar belang in de Flora en Faunawet, <https://docplayer.nl/124537-Dwingende-redenen-van-groot-openbaar-belang-in-de-flora-en-faunawet.html>
7. Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the 'Habitats' Directive 92/43/EEC.

TWEEDE CONCEPT

---

8. Beheer van 'Natura 2000'-gebieden; de bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG).
9. Richtsnoeren voor toepassing van artikel 6, lid 4, van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG); verduidelijking van de volgende begrippen: alternatieve oplossingen, dwingende redenen van groot openbaar belang, compenserende maatregelen, algehele samenhang. Advies van de Commissie, januari 2007.
10. Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zaak C-258/11 (Sweetman Arrest)
11. N. Gerrits, 8 november 2020, stikstoftestament.
12. Kamerbrief 13 oktober 2020 strekkende tot het Behandelverzoek wetsvoorstel stikstofreductie en natuurverbetering, inclusief bijlagen.
13. ADC-toets voor gemeentelijke infrastructuur:
<https://www.soppegundelach.nl/publicaties/blogs/adc-toets-voor-gemeentelijke-i/>
14. ADC-toets gebruiken voor nieuwbouwplannen:
<https://www.hekkelman.nl/app/uploads/2019/08/Het-Financieele-Dagblad.pdf>
15. Projectplan IJsseldelta-Zuid voor de maatregel doorgaande vaarverbinding Reevediep (hierna: projectplan). Raad van state zaaknummer: 201710175/1/R1 en 201801523/1/R1

TWEEDE CONCEPT

BIJLAGE 1

Voorbeeldberekening voor Mantingerzand

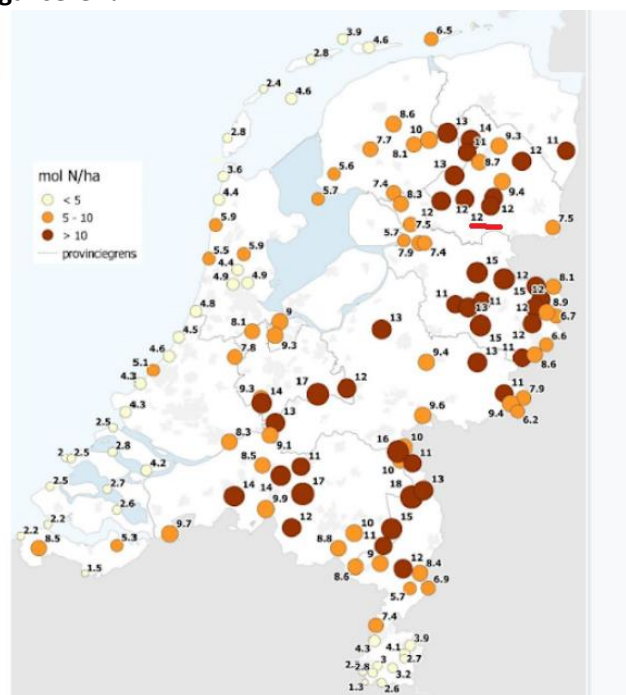
Onderstaande voorbeeld is een eenvoudige berekening op de 'achterkant van een sigarendoos'. Het is bedoeld als simpele denkwijze om de legalisatiemethode voor de meldingen van het ministerie van LNV te doorgronden en de impact hiervan inzichtelijk te maken.

Hoeveel mol is er nodig om alle meldingen te legaliseren?

Ruimtelijke verdeling

- Indicatie gebiedsgemiddelde totale depositiebijdrage van PAS-meldingen
- De bolletjes zijn de verschillende Natura 2000-gebieden

De bovenstaande afbeelding is afkomstig uit de presentatie van het ministerie van LNV waarin het ministerie aangeeft hoe haar legalisatiemethode van de meldingen in elkaar zit. Op deze afbeelding is te zien hoeveel depositie aan mol N/ha er nodig per Natura 2000-gebied om alle meldingen te legaliseren. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat in deze rekenexercitie niet de prioritare meldingen uit Flevoland zijn meegenomen. Dit houdt in dat de hoeveelheid depositie aan mol N/ha die benodigd is om alle meldingen te legaliseren in sommige Natura 2000-gebieden nog hoger zal zijn.

In ons voorbeeld focussen we ons op de provincie Drenthe. In deze provincie bevinden zich 12 Natura 2000-gebieden die gemiddeld gezien 11 mol N/ha nodig hebben om enkel meldingen te legaliseren. In ons voorbeeld nemen we het Natura 2000-gebied Mantingerzand onder de loep. Op de bovenstaande afbeelding is dit gebied te vinden boven de rode streep. Mantingerzand heeft een hoeveelheid van 12 mol N/ha nodig om alle meldingen te legaliseren. Deze hoeveelheid zal toenemen, wanneer de prioritare meldingen uit Flevoland ook worden meegerekend in deze rekenexercitie.

TWEEDE CONCEPT

Op welke wijze wil het ministerie van LNV de meldingen legaliseren?

Welke maatregelen?

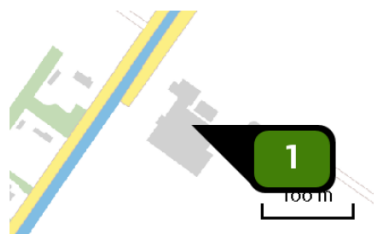
- De effecten van de maatregelen moeten vaststaan, voordat er vergunningen kunnen worden verleend. Anders kan niet worden aangetoond dat de negatieve effecten weggenomen zijn.
- De bronmaatregelen uit het structurele pakket die als eerste effect opleveren, en die mogelijk ingezet kunnen worden voor het oplossen van de meldingen, zijn:
  - De warme saneringsregeling voor varkenshouderijen (excl. ruimte die is toegezegd aan het stikstofregistratiesysteem)
  - De landelijke beeindigingsregeling (stikstof)
  - Gerichte opkoopregeling

Ook de bovenstaande afbeelding is afkomstig uit de presentatie van het ministerie van LNV waarin het ministerie aangeeft hoe haar legalisatiemethode van de meldingen in elkaar zit. Op deze afbeelding is te zien welke maatregelen het ministerie van LNV op dit moment aanmerkt als maatregelen waarmee mollen gewonnen kunnen worden per Natura 2000-gebied waarmee meldingen gelegaliseerd kunnen worden. In feite wordt hier gesteld dat het opkopen van bedrijven tot nog toe de enige oplossing is om mollen vrij te spelen waarmee meldingen gelegaliseerd kunnen worden.

Hoeveel bedrijven zijn nodig om meldingen in het Mantingerzand te legaliseren?

Het bedrijf genaamd *Voorbeeld* heeft de volgende emissie die passend is bij haar NB-vergunde situatie:

Emissie
(per bron)
Situatie 1

Naam **Bron 1**
Locatie (X,Y) **239982, 534958**
Uitstoothoogte **7,0 m**
Warmteinhoud **0,000 MW**
NH₃ **2.527,00 kg/j**

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 3.100	overige huisvestingssystemen (Rundvee; vrouwelijk jongvee tot 2 jaar) (Overig)	140	NH ₃	4,400	616,00 kg/j
	A 1.100	overige huisvestingssystemen (Rundvee; melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar) (Overig)	147	NH ₃	13,000	1.911,00 kg/j

TWEEDE CONCEPT

Naam	Bron 2
Locatie (X,Y)	239968, 534933
Uitstoothoogte	10,0 m
Warmteinhoud	0,000 MW
NH ₃	882,00 kg/j

Dier	RAV code	Omschrijving	Aantal dieren	Stof	Emissiefactor (kg/dier/j)	Emissie
	A 1.9	ligboxenstal met roostervloer voorzien van een bolle rubber toplaag en afdichtflappen in de roosterspleten, met mestschuif (Rundvee; melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar) (BWL 2010.30)	147	NH ₃	6,000	882,00 kg/j

De depositie op het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, Mantingerzand, is als volgt opgebouwd:

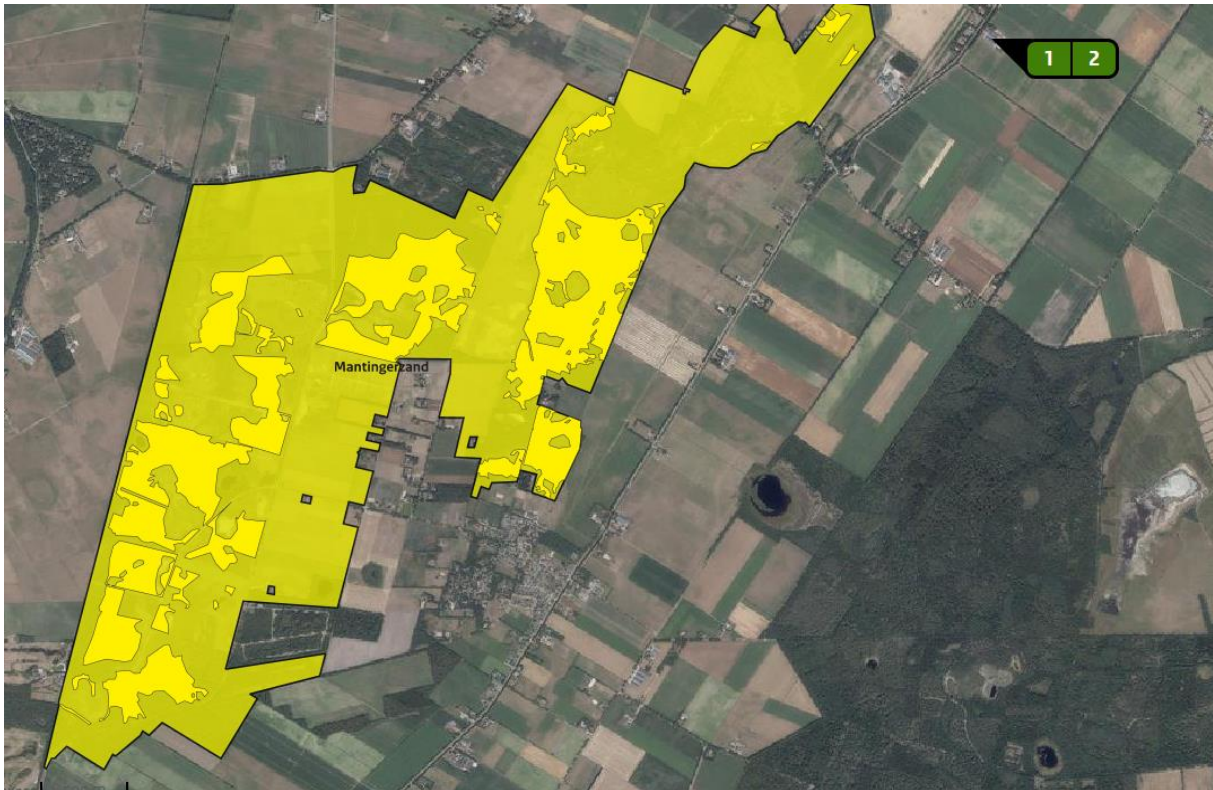
Resultaten per habitatype (mol/ha/j) voor de 10 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden met het hoogste resultaat	Mantingerzand		
	Habitatype	Hoogste bijdrage	Bijdrage op (bijna) overbelaste hexagonen*
	H4030 Droge heiden	14,47	
	H2310 Stuifzandheiden met struikhei	13,05	
	H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	10,29	
	H2330 Zandverstuivingen	9,36	
	H3160 Zure vennen	9,30	
	H5130 Jeneverbesstruwelen	8,19	
	H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	7,19	
	H9190 Oude eikenbossen	3,79	
	H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	1,92	
	H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	1,48	

Zoals te zien is kent het habitatype H4030 Droge Heiden een depositie van 14,47.

TWEEDE CONCEPT

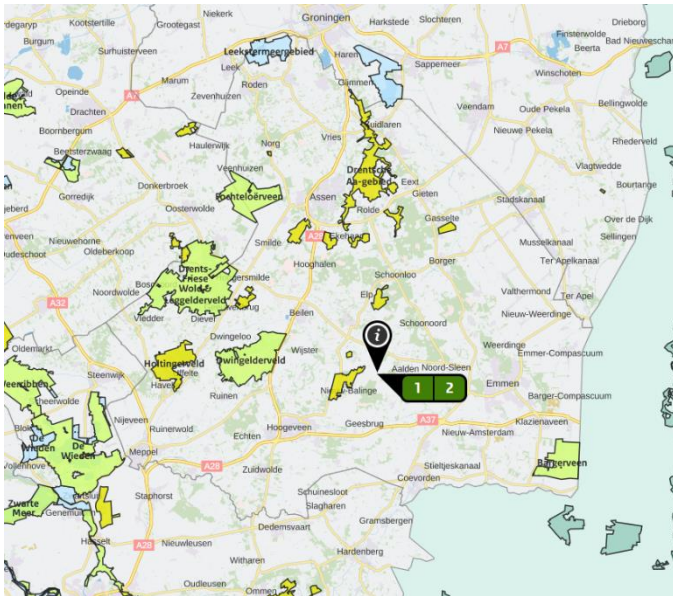
Op de onderstaande afbeelding is te zien hoe dit habitattype is verspreid over het gebied:

Om op het gehele gebied 12 mol N/ha voor de legalisering van meldingen vrij te spelen is onze inschatting dat je een zestal bedrijven nodig hebt rondom Mantingerzand.

Om een inschatting te maken van de hoeveelheid bedrijven die opgekocht worden in Drenthe totaal, vermenigvuldigen wij de zes bedrijven van het Mantingerzand met de twaalf Natura 2000-gebieden. Je komt dan uit op 72 bedrijven.

TWEEDE CONCEPT

Echter kun je op de bovenstaande kaart zien dat gemiddeld gezien de oppervlakte per Natura 2000-gebied in Drenthe groter is, dan de oppervlakte van het Mantingerzand. Kortom, onze aanname dat er 72 bedrijven opgekocht moeten worden om meldingen te legaliseren zal waarschijnlijk nog hoger uitpakken. Veiligheidshalve gaan we uit van 80 bedrijven.

Hoeveel kost het legaliseren van alle meldingen in Drenthe?

Laten we uitgaan van een gemiddeld bedrijf in Drenthe met een eigendom van 40 ha landbouwgrond. Tevens heeft iedere melkveehouder in Drenthe rond de 100 stuks melkvee en 60 stuks jongvee. We zetten de gemiddelde productie per koe op 9.600 kg melk. De fosfaatproductie per koe melk komt dan neer op 44,2 kg fosfaat. Dit bedrijf kent een totale fosfaatproductie van 4.420 kg fosfaat. Voor het jongvee rekenen we gemakshalve met 30 stuks jongvee jonger dan een jaar en 30 stuks jongvee ouder dan een jaar. Jongvee jonger dan een jaar kent een fosfaatproductie van 9,6 kg fosfaat per stuk. Jongvee ouder dan een jaar kent een fosfaatproductie van 21,9 kg fosfaat per stuk. In totaal heeft een gemiddeld bedrijf een fosfaatproductie van 5.365 kg fosfaat.

We gaan uit van 60.000 euro per ha landbouwgrond. Dat is nog aan de lage kant. Tevens gaan we uit van de huidige marktprijs van fosfaatrechten die ligt op 150 euro per kg fosfaat. Alleen al de kosten voor fosfaat en voor de grond kost elk bedrijf dat opgekocht moet worden: 3.204.750 euro. Hierin worden gebouwen en inventaris niet meegenomen. Laten we dan stellen dat een gemiddeld bedrijf 3.300.000 euro kost. Voor Drenthe is onze inschatting dat er 80 bedrijven nodig zijn. Het geldbedrag wat nodig is om Drenthe te legaliseren komt dan neer op: 264.000.000 euro. Dat is bijna een kwart van de 2 miljard die beschikbaar is voor zowel opkoop als bronmaatregelen.

Is het haalbaar om met het opkopen van bedrijven meldingen te legaliseren?

Alleen al voor Drenthe is minimaal bijna een kwart miljard euro nodig. Dan moeten andere provincies nog aan bod komen. Daarnaast duurt het opkopen van bedrijven vaak lang. In die zin, onze ervaring is dat overheidsopkopen van bedrijven een lange aanlooptijd en afhandeling kennen. Daarnaast vragen wij ons af in hoeverre het wenselijk is dat er zoveel landbouwbedrijven verdwijnen middels opkoop van deze bedrijven. Onze vraag is dan ook in hoeverre de legalisatiemethode van ministerie

TWEEDE CONCEPT

---

van LNV haalbaar is, zowel praktisch als in de tijd. Wij geloven niet dat in 2023 de laatste melding gelegaliseerd is middels deze methode.